
**AVRUPA BİRLİĞİ BAĞLAMINDA YÜKSEKÖĞRETİMDE
KALİTE**

Geliş Tarihi: 21.07.2023

Kabul Tarihi: 27.07.2023

(Received)

(Accepted)

Bahar UYMAZ*

Avrupa Birliği Bağlamında Yükseköğretimde Kalite

Ayşen BAKİOĞLU

Özge HACİFAZLIOĞLU

NOBEL Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti., Kasım
2017, 203 sayfa

ISBN: 978-605-320-555-5

Yükseköğretimde uluslararası hareketlilik ile öğrenci ve öğretim elemanları kültürlerarası paylaşımın birer aracı olmakta ve bu hareketlilik öğrenci açısından ele alındığında öğrencilerin uluslararası bilgi akışına katılması, yeni fikirlere ya da teknolojilere maruz kalması, öğretim elemanı açısından ele alındığında ise öğretim elemanlarının iki ülke arasında ortaya çıkabilecek proje ve araştırma faaliyetlerine adım atmaları ve bu faaliyetler yoluyla toplumsal sorumluluk çalışmalarını uluslararası boyutta gerçekleştirebilmeleri gibi birçok amaca hizmet etmektedir. Değişim programlarında araştırma ve öğretim faaliyetleri ve bununla ilgili tüm süreçlerin yükseköğretim kurumunda belirli standartlara ulaşılmasında rolünün olması uluslararasılaşma ve yükseköğretimin kalitesi kavramları arasında doğrudan bir bağlantı kurulmasına neden olmaktadır.

---

* Doç. Dr., Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Çorlu Mühendislik Fakültesi, Makine Mühendisliği Bölümü, buymaz@nku.edu.tr, ORCID: 0000-0002-0036-0730

Ayşen Bakioğlu ve Özge Hacıfazlıoğlu tarafından kaleme alınan Nobel Akademik Yayıncılık tarafından 2017 yılında ikinci basımı gerçekleştirilen “Avrupa Birliği Bağlamında Yükseköğretimde Kalite” başlıklı 203 sayfadan oluşan kitap ile kalite kavramı farklı yaklaşımlar ve eğilimlerle tanımlanmakta, yükseköğretimde kalitenin dikkatle üzerinde durulması gereken bir konu olması ve bir süreç olarak değerlendirilmesi gerekliliği tarihsel süreci de içine alarak sunulmakta, uluslararasılaşma sürecine Türkiye’nin katılımıyla beraber Türk yükseköğretim kurumlarındaki kalite kriterlerinin belirlenmesi ve etkili bir şekilde uygulanabilmesi konusunda güncel durum yeni eğilimlerle birlikte değerlendirilmekte, uluslararasılaşma konusunun yükseköğretimde kalite süreçleri üzerinde doğal olarak oluşturduğu etki ele alınmaktadır.

“Avrupa Birliği Bağlamında Yükseköğretimde Kalite” başlıklı kitap giriş bölümü, sonuç bölümünü de kapsayan beş ana bölüm ve kaynakçadan oluşmaktadır. Kitap yükseköğretim kurumlarında kalite kültürünün geliştirilmesinin ve içselleştirilmesinin uluslararasılaşmanın ön koşulu olduğunu göstermektedir. Uluslararasılaşmanın önemini irdeleyerek ulusal kalite temin ve akreditasyon kurumlarının uluslararası işbirliği fırsatlarını ve beraberinde iş gücü kalitesine duyulan güveni artırabilmesinin standartlarını bu doğrultuda oluşturmasını gerektirdiğini ve bunun bir sonucu olarak akademik nitelikleri koruyan uluslararası kalite temin ağının kurulmasının sağlanabileceğini OECD raporlarına ve geniş bir literatüre dayanarak ele almaktadır. Bununla birlikte Bolonya süreci, Avrupa Yükseköğretim Alanı, Erasmus ve Erasmus Plus hakkında bilgiler verilmekte, AB Yükseköğretim Kalite Göstergeleri, Kalite Denetim Mekanizmaları, Dış Denetimde AB Standartları gibi konulara da değinilmektedir.

‘Giriş’ bölümünde yükseköğretimde kaliteyi etkileyen unsurlar, akademik kalitenin temel özellikleri, akademik kalitenin değerlendirilmesinde kullanılabilecek yaklaşımlar, yükseköğretimin merkezine öğrencinin konulması düşüncesi, kalite ve akreditasyon süreçlerinin sadece kurumsal etkililik ve ulusal şeffaflık düzeyinde değil uluslararası bütünlük ve uyum çerçevesinde ele alınması gerekliliği, üniversitelerin “öğreten” kurum kimliğinin yanısıra “öğrenen örgüt” olma yolunda attığı adımların toplumun refah seviyesini artırmakla birlikte

bilimin ilerlemesi açısından da taşıdığı önem, Avrupa Yükseköğretim Alanını'nın oluşturulmasının kalite süreçlerinin etkili bir yapıya oturtulması ve işlenebilmesi açısından gerekliliği, Erasmus ve Sokrates programlarının uluslararasılaşmadaki yeri, uluslararasılaşma sürecine Türkiye'nin katılımıyla beraber Türk yükseköğretim kurumlarındaki kalite kriterlerini belirlemenin kaçınılmaz olduğu konuları ele alınmaktadır. Bununla birlikte, yükseköğretimde akreditasyonun tanımı yapılarak, eğitim kurumlarının veya programlarının değerlendirildiği standartların eğitim kurumlarının standardizasyonunu sağlamak üzerine değil çeşitli açılardan belirli bir hedefi yakalamış olmalarını sağlamak üzerine oluşturulduğu vurgulanmıştır.

'*Kalite Kavramı*' başlıklı birinci bölümde kalite kavramı ve yükseköğretimde kalite değerlendirmesi tarihel kökenleriyle ele alınmaktadır. Yükseköğretimde kalite anlayışının prensibini ve temel felsefesini oluşturan iki farklı yaklaşım modeli incelenmektedir. Bu iki yaklaşımdan birine göre yükseköğretimde kalitenin tanımlanmasında belirleyici rol oynayan yaklaşımlar objektif kavramlar yaklaşımı, göreceli kavramlar yaklaşımı ve gelişimsel kavramlar yaklaşımı olarak üç başlık altında toplanmakta ve bu yaklaşımlar eksik yönlerine de değinilerek karşılaştırmalı olarak sunulmakta gelişimsel kavramlar yaklaşımının yerleşik ve üniversitelerde gelişmekte olan bir yaklaşım olduğu vurgusu yapılmaktadır. Diğer bir yaklaşım ise yükseköğretimde kaliteyi beş farklı başlık altında ele almakta ve bu başlıklar, kalite müstesna bir olgudur, tutarlılık ve kusursuzluk olarak kalite, amaca uygunluk açısından kalite, maliyet-fayda ilişkisi bağlamında kalite ve dönüşüm olarak kalite şeklinde verilmektedir. Ayrıca, yükseköğretimde kalite alanında ortaya koyulan bu sınıflandırmaların dışında son yıllarda yükseköğretimde kalite alanında yeni önceliklerin ortaya çıkmasıyla yeniden şekillenen yükseköğretimde kalite bağlamında ortaya çıkan eğilimler incelenmektedir.

'*Yükseköğretimde Uluslararasılaşma ve Kalite*' başlıklı ikinci bölüm sekiz alt başlıktan oluşmaktadır ve ilk olarak uluslararasılaşma ve yükseköğretimin kalitesinin kavramsal düzeyde birbirlerine olan yakınlığından söz edilmekte ve bu yakınlığın uluslararası hale gelmenin yükseköğretimin kalitesini geliştirdiği inanişına dayandığı vurgusu yapılarak OECD ve Avrupa Birliği belgeleri, uluslararasılaşma için ulusal politikalarla ilgili söylemler ve uluslararasılaşma için kurumsal düzeyde

politika planları kapsamında ele alınmaktadır. İkinci bölümün ikinci kısmında uluslararasılaşmanın tanımı yükseköğretimin uluslararası bir boyutla bütünleşmesini isteyenler için mevcut olan farklı rasyoneller ve motivasyonlara da değinilerek yapılmaktadır. Üçüncü kısımda yükseköğretimde uluslararasılaşmanın öneminden söz edilmekte OECD tarafından hazırlanan 2008 tarihli “Yüksek Becerililerin Yetenek Hareketliliği için Küresel Rekabet: Yönetici Özeti” isimli raporu üzerinden Bilim ve Teknoloji alanındaki insan kaynaklarında uluslararası hareketliliğinin artan önemine işaret edilmektedir. İkinci bölümün devamında, uluslararasılaşma sürecinde etkili olan uluslararası toplantılar, Bolonya Süreci ve Avrupa Yükseköğretim Alanının kurulması bağlamında ele alınmaktadır. Son olarak Avrupa Birliğinde Uluslararasılaşma konuları detaylı olarak ele alınmakta ve bununla birlikte uluslararasılaşmaya yöneltilen bazı eleştirilere de yer verilmektedir.

‘AB Yükseköğretimde Kalite Göstergeleri’ başlıklı üçüncü bölümde öncelikle birçok yükseköğretim kurumunda kalite konusunun daha sistematik bir yapıda ele alınmaya başlanmasına sebep olarak görülen yükseköğretimde kalite bağlamında kurumların performansları ile ilgili karşılaştırılabilir verilere duyulan ihtiyacın arkasındaki temel nedenler özetlenmekte ve yükseköğretimde kalitenin sağlanabilmesine yönelik göstergelerin kullanım amaçlarına değinilmektedir. Kurumlar arası karşılaştırmalarda kullanılacak göstergeler ana beş ana başlık altında özetlenmektedir. Avrupa Birliği ve Yükseköğretimde kalite göstergeleri Avrupa Yükseköğretim Kalite Teminatı (ENQA) tarafından 2005 yılında hazırlanan rapor kapsamında ele alınmaktadır. Türk yükseköğretimindeki mevzuat incelendiğinde, yükseköğretim sisteminde son yıllarda uluslararasılaşma sürecinde önemli adımlar atıldığı ve kalite göstergelerinin Avrupa Birliği göstergeleri ile belirli oranlarda örtüştüğüne dikkat çekilmektedir. Son olarak performans göstergeleri araştırma kalitesine ilişkin performans göstergeleri, akademik ve sosyal bütünleşmeye ilişkin performans göstergeleri, öğrenci değerlendirmeleri/ öğrenci katılımına ilişkin performans göstergeleri, başarı ve terk oranlarına ilişkin performans göstergeleri, yükseköğretime erişim ve yükseköğretime tamamlamaya ilişkin performans göstergeleri, mezuniyet sonrası istihdama ilişkin performans

göstergeleri, öğretim süreçleri ve öğrenme kaynaklarına ilişkin performans göstergeleri, sosyal hizmetler ve öğrenci destek birimleri, uluslararasılaşma bağlamında kalite göstergeleri başlıkları altında değerlendirilmektedir.

Yazarlar tarafından uluslararasılaşma sürecinin dünyanın farklı bölgelerinden öğrencileri kendi kurumlarımızda öğrenim görebilmelerini sağlamaktan öte onlara en üst düzeyde kaliteli eğitimi, öğretimi, araştırma olanaklarını sağlamayı gerekli kıldığı ve bu hedefle uyumlu olarak kalite temin sistemlerinin sürdürülebilirliğinin sağlanarak yükseköğretim kurumlarımızın tanınması ve tercih edilebilir olmasının öncelikli hedeflerimiz arasında olduğuna vurgu yapılmaktadır. Her ne kadar kalite temini yükseköğretim kurumunun kendi sorumluluğu olsa da Dış Denetim Kuruluşları yoluyla tanınmasına ilişkin süreçleri de içermektedir. Bu kapsamda yükseköğretim kurumlarının Avrupa Birliği bünyesinde onaylanmış Kalite Teminatı Kuruluşları ile işbirliği yapmaları kurumların uluslararası tanınırlık sürecinde önem taşımaktadır. Buna istinaden kitabın '*Kalite Denetim Mekanizmaları*' başlıklı dördüncü bölümünde, Kalite Denetim Mekanizmaları konusu Avrupa Birliği bağlamında ele alınmaktadır.

Kitabın beşinci ve son bölümü olan '*Sonuç*' bölümünde Avrupa Birliği yükseköğretimde kalite konusunu etkileyen makro ve mikro düzeyde birçok alt etmenin, Türkiye'deki yükseköğretimde de önemsenmesi gerektiği, yükseköğretim kurumlarının önceliklerinden birinin topluma ve iş piyasasına iyi yetiştirilmiş bireyleri sağlamak olduğu göz önünde bulundurulduğunda kalite sürecinin sağlıklı sürdürülebilmesi ve çıktılarının istenilen nitelikte olabilmesi yükseköğretimde standardizasyon ve akreditasyon kavramlarının kullanılmasını kaçınılmaz hale getirdiği, ulusal kalite temin ve akreditasyon kurumlarının uluslararası işbirliği fırsatlarını artırmaları ve standartlarını bu doğrultuda geliştirmelerinin akademik nitelikleri koruyan uluslararası kalite temin ağının kurulabileceği, sonucuna varılmaktadır. Yükseköğretim kurumlarına düşen sorumluluklara, Avrupa Üniversiteler Birliği tarafından yürütülen en önemli projelerden biri olan Kalite Kültürü Projesine, Avrupa Yükseköğretim Alanının oluşturulmasındaki temel bileşenlere değinilmekte ve son olarak Avrupa

Birliği Komisyonu tarafından hazırlanan 2013 tarihli “Avrupa Birliği Yükseköğretim Kurumlarında Öğretim ve Öđrenmenin Geliştirilmesi” başlıklı raporda yükseköğretim kurumlarına yükseköğretimde modernleşme bağlamında sunulan önerilere yer verilmektedir.